

Ver Uitgever
C Rubens 54
Lange Steenstr GENT

HET TESTAMENT VAN LENIN.

ANARCHISME EN
BOLSJEVISME.

Fabian

We hopen dat dit onze laatste theoretische brosjure is, niet dat we van plan zijn om het op te geven (na amper twee uitgaven). Het ligt hem elders.

Tijdens een kongres, samen met nederlandse kameraden, werd besloten, onze aksies (op gebied van publikasies vooral) wat meer te koordineren. Daartoe zouden de groepen uit Vlaanderen toetreden tot de FEDERATIE VAN VRIJE SOCIALISTEN. We hopen dat niemand zal gaan denken dat wij agenten zijn van het hollands imperialisme, voor ons betekent de samenwerking met Nederland iets heel konkreets. De samenwerking gebeurt op federatieve basis, de deelnemende groepen blijven volledig autonoom in hun werking. Samenwerking biedt het voordeel van een gezamenlijk maandblad "DE VRIJE SOCIALIST" (samenstelling van DE VRIJE en RECHT VOOR ALLEN)

In het kader van de FEDERATIE wordt een gezamenlijke uitgeverij opgericht, waar voortaan alle belangrijke brosjures moeiverzorgd, op grote oplage en dus goedkoop (hopen we) zullen verschijnen. Dat verlicht onze taak en geeft ons de tijd om praktische dingen te publiceren.

Deze brosjure handelt over Rusland. De eerste tekst is een vertaling van een brosjure, "Le Testament de Lénine" in de reeks "Les Egaux, supplément à Masses, avril 1947". De tweede tekst is van Arthur Lehning en verscheen in "DE GIDS", 10/1979: "ANARCHISME EN BOLSJEWISME".

Het gevaar van zulke brosjures is natuurlijk dat men oude kocion uit de gracht haalt, vergeten diskussies oprakelt, elkander belodigen van 50 jaar geleden voor de voeten werpt, dat men tenslotte loze kafodiskussies over de russiese revolutie begint te voeren, in plaats van aktuele tematiek uit te werken. Dat gevaar bestaat, maar de theorieën, organisatiemodellen uit die tijd hebben de arbeidersklasse diep beïnvloed, en beïnvloeden momenteel een grote groep van geëngageerde studenten.

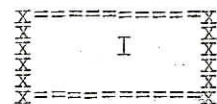
Van de russiese revolutie gaat een grote emosionele aantrekkingskracht uit, het was de eerste arbeiders- en boerenopstand van deze eeuw die slaagde, uit die revolutie is 'de eerste arbeidersstaat'

gegroeid, die in handen was van 'oen 'arbeiderspartij'. De morele invloed van die revolutie heeft gemaakt dat de internationale arbeidersbeweging voor jaren in de lijn van het partijsocialisme, het otoritaire socialisme, het staatsocialisme, en tenslotte het staatskapitalisme liep.

Desondanks zien we dat dit otoritaire socialisme een aantal studentenbewegingen beïnvloed. Het is dus spijtig maar blijkbaar onoverkomelijk, dat gans de geschiedenis van de russiese revolutie terug moet bodiskussieerd worden, or de noodzakelijke lessen uit getrokken worden. Deze brosjure geeft een aantal elementen aan voor die diskusie.

Als inleiding tot die brosjure, een paar opmerkingen

Men hoort soms: "De degenerasie van de Sowjet-Unie begon in 24, of in 28, na de machtsovername van Stalin ! Toen Lenin leefde bestond or een arbeidersdemokrasie !"

Het is natuurlijk gemakkelijk om de schuld op de schouder van één man te leggen. Bij de verklaring van maatschappelijke toestanden en veranderingen moeten we uitgaan van een onderzoek van de verschillende klassen die elkaar bestrijden en naar de macht dingen. Indien men dit niet doet, verliest men de samenhang uit het oog en krijgt men als resultaat dat men één individu verantwoordelijk stelt voor alle katastrofen (Napoleon, Hitler, Stalin). Op die manier gaan ook de goin-doktrineerden en naieven te werk, die al het goede dat in China gebeurt toeschrijven aan de gedachte van Mao tse Toeng en al het kwade aan het afwijken van die gedachte.

Wij zijn van oordeel dat indien Lenin was blijven leven, of indien Trotsky de macht gegrepen had in plaats van Stalin, er een identiek systeem van staatskapitalisme zou gegroeid zijn.

Het systeem van zuiveringen in de partij, van het belasteren van tegenstanders, van al wie niet in de lijn loopt, uit te maken voor agent van de reaksie, al deze dingen bestonden al in de tijd van Lenin. Toen Trotsky korte metten maakte met de matrozen van Kronstadt, werd op geen enkel moment onderhandeld, laster en leugens verdrongen elke informatie, de opstand werd meedogenloos in het bloed gesmoord, en dat terwijl de matrozen van Kronstadt nog geloofden in onderhandelingen met de regering en de partij, waarvan ze toch altijd de voorhoede waren geweest. (met voorhoede bedoelen we tiepen die met een geweer in hun handen voorop gaan als er moet gevochten worden)

Het Stalinisme is geen verwording van de russiese revolutie, maar een gevolg van het machtsmonopolie dat de leninistische partij zich verworven had. Als resultaat van drie, vier jaar burgeroorlog zien we in Rusland een staatskapitalisties model ontstaan, de privaateigendom van de produktiemiddelen (fabrieken, mijnen enz..) is afgeschaft, maar in plaats van de vroegere heersende klasse zien we een nieuwe heersende klasse. (Sommigen zeggen dat dit geen klasse is maar een laag. Wij zeggen dat de namen die we geven geen belang hebben voor de arbeider. Of hij nu uitgebuit wordt door een laag of een klasse is om het even.) De nieuwe heersende klasse die in de twintiger jaren in de Sowjet-Unie aan de macht komt bezit de produktiemiddelen niet, maar behoort ze (teoreties in naam van het proletariaat). Het proletariaat was dus niet meer baas over haar produktie, in de fabrieken werden militaire structuren ingevoerd, de onderneming stond onder leiding van één persoon, die verantwoording schuldig was aan de staat, maar niet aan de arbeiders. Een giganties burokraties apparaat ontstond zo in de jaren 19,20,21, dat volgestopt wordt met bolsjewisten en gewo-zen funksionarissen van het tsarisme.

Lenin was zich op het einde bewust van het gevaar van de burokrasie, maar op dat moment was het al te laat om ertegen te reageren. De burokrasie was een otonome zelfstandige klasse geworden met een eigen dynamiek, en geen enkel genie, ook Lenin niet, kon ertegen op. Eén kracht zou ertegen kunnen reageren hebben, een nieuwe volksopstand zoals in Kronstadt, maar op dat moment was de totale kontrole van de partij en geheime politie op de bedrijven al te groot. Alle revolutieaire opposisiegroepen waren uitgeschakeld, anarchisten, linkse sociaal-revolutieairen, sindikalisten. Lenin had zelf een besluit door nemen, waarbij binnen de partij geen recht op tendens meer bestond. De boerenlogers waren door een briljante 'verdeel en heers'taktiek van Trotsky vernietigd, alhoewel deze logers de voornaamste kracht waren geweest in de strijd tegen de reaksie.

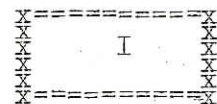
Zo zien we dat het Stalinisme een gevolg is van sociale verhoudingen, een gevolg van een staatskapitalisme, dat steunt op een burokrasie, die ideologies heel sterk verbonden is met haar revolutie-nair verleden en wiens bestaansrecht gehaald wordt uit het bestaan van een leidende partij, die de macht uitoefent in naam van het proletariaat.

gegroeid, die in handen was van een 'arbeiderspartij'. De morele invloed van die revolutie heeft gemaakt dat de internationale arbeidersbeweging voor jaren in de lijn van het partij-socialisme, het otoritaire socialisme, het staats-socialisme, en tenslotte het staatskapitalisme liep.

Desondanks zien we dat dit otoritaire socialisme een aantal studentenbewegingen beïnvloed. Het is dus spijtig maar blijkbaar onoverkomelijk, dat gans de geschiedenis van de russische revolutie terug moet bodiskussieerd worden, er de noodzakelijke lessen uit getrokken worden. Deze brosjure geeft een aantal elementen aan voor die diskussie.

Als inleiding tot die brosjure, een paar opmerkingen

Men hoort soms: "De degenerasie van de Sowjet-Unie begon in 24, of in 28, na de machtsovername van Stalin! Toen Lenin leefde bestond er een arbeidersdemocrasie!"

Het is natuurlijk gemakkelijk om de schuld op de schouder van één man te leggen. Bij de verklaring van maatschappelijke toestanden en veranderingen moeten we uitgaan van een onderzoek van de verschillende klassen die elkaar bestrijden en naar de macht dingen. Indien men dit niet doet, verliest men de samenhang uit het oog en krijgt men als resultaat dat men één individu verantwoordelijk stelt voor alle katastrofen (Napoleon, Hitler, Stalin). Op die manier gaan ook de goin-doktrineerden en naïeven te werk, die al het goede dat in China gebeurt toeschrijven aan de gedachte van Mao tse Toeng en al het kwade aan het afwijken van die gedachte.

Wij zijn van oordeel dat indien Lenin was blijven leven, of indien Trotsky de macht gegrepen had in plaats van Stalin, er een identiek systeem van staatskapitalisme zou gegroeid zijn.

Het systeem van zuiveringen in de partij, van het belasteren van tegenstanders, van al wie niet in de lijn loopt, uit te maken voor agent van de reaksie, al deze dingen bestonden al in de tijd van Lenin. Toen Trotsky kort metten maakte met de matrozen van Kronstadt, werd op geen enkel moment onderhandeld, laster en leugens verdrongen elke informatie, de opstand werd meedogenloos in het bloed gesmoord, en dat terwijl de matrozen van Kronstadt nog geloofden in onderhandelingen met de regering en de partij, waarvan ze toch altijd de voorhoede waren geweest. (met voorhoede bedoelen we tiepen die met een geweer in hun handen voorop gaan als er moet gevochten worden)

Het Stalinisme is geen verwording van de russische revolutie, maar een gevolg van het machtsmonopolie dat de leninistische partij zich verworven had. Als resultaat van drie, vier jaar burgeroorlog zien we in Rusland een staatskapitalistisch model ontstaan, de privaateigendom van de produktiemiddelen (fabrieken, mijnen enz..) is afgeschaft, maar in plaats van de vroegere heersende klasse zien we een nieuwe heersende klasse. (Sommigen zeggen dat dit geen klasse is maar een laag. Wij zeggen dat de namen die we geven geen belang hebben voor de arbeider. Of hij nu uitgebuit wordt door een laag of een klasse is om het even.) De nieuwe heersende klasse die in de twintiger jaren in de Sowjet-Unie aan de macht komt bezit de produktiemiddelen niet, maar behoort ze (theoretisch in naam van het proletariaat). Het proletariaat was dus niet meer baas over haar produktie, in de fabrieken werden militaire structuren ingevoerd, de onderneming stond onder leiding van één persoon, die verantwoording schuldig was aan de staat, maar niet aan de arbeiders. Een gigantisch burokratisch apparaat ontstond zo in de jaren 19,20,21, dat volgestopt wordt met bolsjewisten en gewone funksionarissen van het tsarisme.

Lenin was zich op het einde bewust van het gevaar van de burokrasie, maar op dat moment was het al te laat om ertegen te reageren. De burokrasie was een autonome zelfstandige klasse geworden met een eigen dynamiek, en geen enkel genie, ook Lenin niet, kon ertegen op. Eén kracht zou ertegen kunnen reageren hebben, een nieuwe volksopstand zoals in Kronstadt, maar op dat moment was de totale controle van de partij en geheime politie op de bedrijven al te groot. Alle revolutionaire oppositiegroepen waren uitgeschakeld, anarchisten, linkse sociaal-revolutionairen, sindikalistes. Lenin had zelf een besluit doen nemen, waarbij binnen de partij geen recht op tendons meer bestond. De boerenlogers waren door een briljante 'verdeed' en heers'taktiek van Trotsky vernietigd, alhoewel deze logers de voornaamste kracht waren geweest in de strijd tegen de reaksie.

Zo zien we dat het Stalinisme een gevolg is van sociale verhoudingen, een gevolg van een staatskapitalisme, dat steunt op een burokrasie, die ideologies heel sterk verbonden is met haar revolutionair verleden en wiens bestaansrecht gehaald wordt uit het bestaan van een leidende partij, die de macht uitoefent in naam van het proletariaat.

Hoe verhoudt het Stalinisme zich nu tot het Leninisme ?

1) Om tegen het tsarisme te vechten, voor de geheime strijd tegen een politieregim, had Lenin een elitaire organisatievorm ontwikkeld. Deze organisatie vormt onder Stalin de basis voor een partij die de alleenheerschappij uitoefent. Het "demokraties centralisme" blijkt gewoon centralisme te zijn.

2) De ideeën van "leidende" rol van de partij, ontwikkeld door Lenin, leidde tot een partij die een absoluut monopolie van de macht bezit.

3) Al de opstandelingen van Kronstadt werden als kontrarevolutionaire agenten van het imperialisme afgeschilderd. Stalin maakt er een "wetenschappelijke wet" van. De voortdurende ontwikkeling van het socialisme en de tegenstellingen binnen het kapitalisme, verscherpen de klassenstrijd op alle gebied, ook binnen de partij zullen we dus elementen van klassenstrijd tegen de burgerij terugvinden. Al wie niet akkoord gaat is een burgerlijk element. (Gezien door het demokraties centralisme binnen de partij, de leiding alles weet, is elke kritiek op de leiding een vijandelijke daad tegenover de partij; gezien de partij de avant-garde van het proletariaat is, is elke kritiek op de partij gelijk aan een vijandige daad tegenover het proletariaat en gezien de vijand van het proletariaat, het kapitalisme is, de burgerij en het imperialisme, ...)

In Rusland is een nieuwe heersende klasse, een partijburokrasie, aan de macht gekomen. Dit is te verklaren uit de sociale verhoudingen vóór de revolutie.

De heersende groepen bestonden uit grondbezitters, machtig maar economisch toch gedoemd om te verdwijnen. De burgerij, de kapitaalbezitters, waren een klasse in opkomst, maar nog niet sterk genoeg om als overwinnaar uit de strijd te komen. Langs de andere kant zien we een arbeidersklasse die slechts 8% van de bevolking omvat, sterk gekoncentreerd maar toch te klein in aantal om een socialisme op te bouwen tegen de rest van de bevolking, waarvan de overgrote meerderheid boeren zijn. Deze boeren willen geen socialisme, maar grond.

Dat is natuurlijk een verklaring, maar dat mag geen reden zijn.

In Rusland waren er onder de boeren ook tendensen aanwezig om te kollektiviseren, het was mogelijk geweest dat, zoals in Spanje in '36, de boeren het kollektivisme vestigden. In Rusland had het dus even goed anders kunnen verlopen, maar de bolsjeviki maakten een aantal fouten.

In de strijd voor de centrale macht, moesten de boerenpartisanen vernietigd worden, nadat ze eerst goede diensten bewezen hadden. De bevoorrading van de steden gebeurde vanaf het begin door middel van opoisingen, zodanig dat de boeren liever hun oogst in brand staken dan te leveren aan de bolsjevicken. Uit deze verhoudingen is een situatie gegrooid, die de basis legde voor het staatskapitalisme, onder de diktatuur van één partij. (eigenlijk de diktatuur van de kleinburgerij)

X=====X
X 2 X
X=====X

Er wordt ook wel gezegd dat in 1956 de burgerij in Rusland de macht heroverde. Dat wordt dan gezegd door mensen die denken dat onder Stalin, de Sowjet-Unie nog een proletarische staat was. Op zichzelf beschouwd, is het merkwaardig dat de burgerij na bijna 40 jaren diktatuur van het proletariaat, erin slaagt de macht te heroveren. Vooral als we weten dat deze diktatuur nooit last heeft gehad van een overdreven humanisme. Trouwens een klasse komt zo maar niet uit de lucht vallen, en grijpt zo maar niet de macht. Indien de burgerij in '56 de macht heroverde, is dat een bewijs dat ze voor '56 al tot ontwikkeling was gekomen. Dus onder Stalin !!! Hetgeen volgens dezelfde bron onmogelijk is gezien onder Stalin de diktatuur van het proletariaat bestond.

Natuurlijk zijn er in de vijftiger jaren geweldige veranderingen geweest in de Sowjet-Unie, en deze veranderingen duren nog altijd verder. De leiders, de burokraten, die in de twintiger jaren aan de macht kwamen waren revolutionairen geweest, voor hun was de partij alles. Maar de nieuwe staat had niet alleen behoefte aan politieke leiders, maar ook aan technici, bedrijfsleiders, wetenschappelijke onderzoekers, en noem maar op. Naast de leidende klasse die haar bestaansrecht te danken heeft aan de ideologie, aan de revolutie, aan de partij, groeit een klasse die haar macht te danken heeft aan haar positie in de economie. Onder Stalin had de partijburokrasie

steeds haar macht over de managersklasse behouden, maar normaal Stalin gestorven, begint er een strijd om de macht. Hier bij ons wordt deze voorgesteld als een strijd tussen personen (de onwil van onze informatiebronnen om de sociaal-ekonomiese achtergronden bloot te leggen).

In maart 1953 verdween Stalin, het eerstvolgende dat gebeurde was het opdoeken van de N.K.W.D., de gecreerde staatspolisie van Beria. Het instrument dat in stalinistische Rusland boven alles stond moest verdwijnen, maar zoals elk maatschappelijk instrument, wou de N.K.W.D. niet zomaar verdwijnen; een andere maatschappelijke groep die onder de vleugels van de partij stond en haar polisie weg wou, zou ervoor zorgen: het leger. Het leger had op dat moment identieke belangen als de leidende groepen in de administratie en de ekonomie. We zien dus partijburokrasie en haar polisie aan de ene, leger en managers aan de andere kant: STALINISTEN-REVISIONISTEN.

De strijd is niet uitgevochten, er zijn andere feiten tussengekomen. De populairste aanvoerder van het rode leger, Zjoekof, moest plaats maken voor Malinowski, die meer bolsjewiek van de oude stempel was. Ook maarschalk Boelganin moest zijn ontslag indienen. De militaire leiders werden dus teruggedrongen voor de partijleiders. Op dat ogenblik immers gebeurden de opstanden in de satellietlanden, vooral Hongarije, waardoor de managersklasse moest terugkrabbelen, ten voordele van een versterking van de partij. Kroostjof was de winnaar, maar de macht van de partij werd toch niet meer hetgeen ze geweest was. Ook aan de managers werden concessies gedaan, ekonomiese reorganisatie, grotere zelfstandigheid van de bedrijven.

De sociale spanningen die zich in Rusland voorgedaan hebben, merken we de laatste jaren in heel het staatskapitalistische blok (Oost-Europa, China, Cuba). In verschillende omstandigheden, maar met ongeveer dezelfde maatschappelijke ordening en dus ook dezelfde tegenstellingen aan de top. In China hadden de managers ook de macht bijna volledig overgenomen, maar de ideologische en centralistische groep begon vanaf het begin der jaren zestig een offensief in het leger tegen het management. Als gevolg van de voortdurende ruzies in de leidende klasse verslapt de diktatuur, waarop het volk reageert met een algemene volksopstand (bijna identiek aan de situatie in Hongarije). Het proletariaat organiseert zich in een radenorganisatie, maar die wordt vanaf het begin bestroten of geïnfilteerd door de partijfraksie en door het leger. Zodat op dit moment bijna alle oude funksionarissen samen met het leger de macht uitoefenen, ten koste van de managersklasse, maar nog meer ten koste van de revolutionaire arbeidersdemokrasie.

HET ONTSTAAN VAN HET TESTAMENT VAN LENIN

=====

In 1921 is de burgeroorlog in Rusland beëindigd. De kommune van Kronstadt, laatste opstand van de soviets tegen de diktatuur van het bolsjevieke partijapparaat, is in bloed gesmoord. Maar hun eisen worden impliciet erkend op het tiende kongres van de soviets. Samen met de nieuwe ekonomische politiek (NEP) vindt Lenin de versterking van de diktatuur op politiek gebied noodzakelijk. In de partij bestaat vanaf dat ogenblik maar één waarheid meer, deze van het Politbureau.

Begin mei 1922 bezweek Lenin onder zijn taak, de bezieler van de bolsjevistische partij kreeg een eerste aanval van arteriosclerose, de kwaal waaraan hij zal bezwijken. Het probleem van zijn opvolging was gesteld.

Voor Lenin scheen Trotski de betrouwbaarste persoon om hem op te volgen, de bekwaamste om de staat in socialistische geest te leiden. Maar hem ontbrak een zekere zin voor politiek. Wat zou hij in het Politbureau aanvragen zonder Lenin? Zou hij zich weten aan te sluiten bij Stalin, Zinoviev en Kamenev en hun plaatsvervangers Boekharin, Kalinin en Molotov?

Lenin begreep dat Stalin de voornaamste hinderpaal voor hun toekomstige samenwerking was, Stalin was de minst bekende van de leiders, maar de enige die Trotski evenaarde wat temperament en "wil tot macht" betref. Hij was veruit de behendigste op politiek vlak, wat betreft intriges, handigheid om te manoeuvreren en om "trukjes" te gebruiken.

Tijdens het herstel van zijn ziekte schreef Lenin een brief voor het Politbureau, gericht aan Stalin: "We leven in een zee van onwettigheid", was een van de eerste opmerkingen. Hij had de spraak en grotendeels ook zijn denkvermogen teruggekregen en hij had enige activiteiten hernomen, in de mate dat de dokters het hem toelieten.

In de zomer van 1922 volgde hij dicht bij Moskou de belangrijkste zaken, gaf hij raad, dikteerde hij nota's. Het was niet meer de onvermoeibare Lenin van vroeger met de alomvattende geest, maar hij had zijn helderheid over betwiste problemen behouden.

In september 1922 besprak hij met Stalin de kwestie van de verschillende nationaliteiten, en informeert hij zich over de stand van zaken in Georgië. Hij studeert, beraadslaat en bereidt zich voor op een groot debat. In oktober hernam hij zijn plaats in het Politbureau; daar stelt hij vast dat de toestand veel slechter is dan voor zijn ziekte: overal nalatigheid, parasitisme, onmacht van het staatsapparaat.

Hij had toen reeds openlijk de onwetendheid van de kommunistische functionarissen aangeklaagd, hun grootspraak en hun leugens:

"Wij horen elke dag en ik vooral door mijn functies, zoveel gemaakt-vriendelijke leugens tegen het kommunisme, dat het pijn doet, verschrikkelijk pijn doet soms ..."

"De kommunistische regeringskern heeft geen algemene ontwikkeling. Als we nu bijvoorbeeld Moskou nemen met zijn 4700 kommunistische verantwoordelijken en gans het bureaukratische apparaat, wie leidt dan wie?"

"Ik twijfel er sterk aan dat het de kommunisten zijn. In werkelijkheid leiden ze niet, maar worden ze geleid door het apparaat."

De cultuur van de burgerij in Rusland was "onbeduidend, ellendig, maar ze was nog altijd hoger dan de cultuur van onze kommunistische verantwoordelijken."

De tekenen van ontarding nemen toe, niet alleen van het apparaat, maar ook van de top. Aan de militaire eretekens heeft men de orde toegevoegd van de "Rode Vlag van de Arbeid", een pseudo-revolutionaire imitatie van de eretekens van de veroordeelde maatschappij.

In afwezigheid van Lenin, en tot algemene verwondering, verandert Stalin de naam van de stad Tsaritsin in "Stalingrad". Weldra bestaat ook "Zinovievsk" ter vervanging van Elisabetgrad ...

Dezelfde personen geven hun naam aan fabrieken, scholen, schepen. Er waren genoeg funktionarissen bereid om zich gedienschtig te tonen tegenover de machtigen. Kort nadien wordt Gatchina veranderd in "Trotsk". Opmerkelijk: niemand durfde op die manier Lenin verheerlijken; hij zou het niet geduld hebben.

In Petrograd drukten de staatsdrukkerijen een brosjure van Zinoviev met het profiel van de auteur in een kadertje, als een romeins konsul ... Men zou nog vele dergelijke feiten kunnen aanhalen. Lenin beging de zwakte van te laten begaan. Trotski had niet voldoende politiek inzicht om te protesteren. Alleen Riazanov protesteerde, maar bleef zonder gehoor. Niemand begreep dat men zich moest bevrijden van personenkultus.

In november van hetzelfde jaar protesteert Lenin schriftelijk tegen een recente beslissing van het centraal comité in verband met het staatsmonopolie voor buitenlandse handel, een monopolie dat een socialistisch protektionisme vestigde, in wiens schaduw de genationaliseerde industrie zich begon te herstellen.

Krassin, kommissaris bij de buitenlandse handel, duidde de voordelen van dit systeem aan: "De belangen van de kapitalistische landen, en van de kapitalisten afzonderlijk in elk land, zijn tegengesteld, en dank zij de eenheid, de geslotenheid van ons handelssysteem, zal het niet moeilijk zijn om zo te manoeuvreren dat een groep of een kapitalistische firma geïnteresseerd wordt met wie we dan een voorlopig akkoord kunnen sluiten onder zekere voorwaarden". Nochtans namen Stalin en zijn kollega's een resolutie aan die tegen dit monopolie inging, onder invloed van Sokolnikov en in afwezigheid van Lenin en Trotski.

Onder druk van Lenin, Trotski, Krassin, kwam men achteraf, op dit besluit terug.

*
* *

In november 1922, op het vierde kongres van de kommunistische internationale, brengen de twee leiders van de revolutie elk een deel van het rapport over het belangrijkste thema naar voor: "vijf jaren russische revolutie en de perspectieven van de wereldrevolutie".

Lenin herhaalt nog eens: "Wij hebben al enorm veel stomiteiten begaan en we zullen er nog begaan", en hij legt dit uit door het gebrek aan beschaving en het isolement van Rusland, en door de slechte kwaliteit van het partijapparaat: "Aan de top hebben we, laat ons zeggen, een tienduizend medestanders; aan de basis, honderduizenden vroegere funktionarissen van de tsaar". In zijn konklussie benadrukt hij de noodzaak van studie:

"Wij moeten eerst leren lezen en schrijven en leren begrijpen wat we gelezen hebben".

"Studeren" herhaalt hij voortdurend. Dit zal het leidmotief zijn tot aan zijn dood.

Ook nog in november geeft hij voor de sovjet van Moskou een laatste redevoering, hij onderlijnt: "Aan de kapitalisten voordelen geven, die om het even welke staat verplichten van een overeenkomst met ons te sluiten". Hij geeft de kommunisten de raad om te leren rekenen en handel te drijven. Hij veroordeelt het apparaat en hij raadt een hernieuwing aan: "Het oude apparaat blijft bestaan en onze taak vandaag bestaat er in, het anders op te bouwen."

In december 1922 dikteert hij brief na brief over het monopolie van de buitenlandse handel en hij vertrouwt aan Trotski de zorg toe van op de kommunistische vergaderingen hun gemeenschappelijk standpunt te verdedigen. Tegelijkertijd houdt hij zich bezorgd bezig met de kwestie van de nationaliteiten, die een onverwacht belang krijgt door het konflikt, dat Stalin uitlokt in Georgië, en met het probleem van het apparaat dat hernieuwd en gereorganiseerd moet worden.

In zijn ogen verpersoonlijkt Stalin de afwijkingen die de toekomstige ontwikkeling van de revolutie het ergst bedreigen. De dringendste plicht voor hem is, een scheuring in de partij, waarvan hij de oorzaak voorziet te vermijden; hiertoe wil hij de stabiliteit van de leidende groep in het centraal comité verzekeren.

Op 25 december schrijft hij hierover, met zeer grote omzichtigheid, een vertrouwelijke nota voor het volgend partijkongres, waaraan hij vreest niet te kunnen deelnemen:

"Ik vrees, dat leden van het centraal comité zoals Stalin en Trotski de essentie uitmaken van de stabiliteit. Volgens mij betekenen de betrekkingen tussen hen de grootste gevaren voor deze scheuring. Om ze te vermijden zou men vooreerst, naast andere middelen, het aantal leden van het centraal comité kunnen verhogen tot 50 of zelfs tot 100 personen".

"Kameraad Stalin heeft, door algemeen sekretaris te worden, een zeer grote macht in zijn handen, en ik ben er niet van overtuigd dat hij hiervan altijd met voldoende voorzichtigheid zal gebruik maken.

Daar tegen staat dat Trotski zich niet alleen van de anderen onderscheidt door zijn zeer grote capaciteiten; (zoals zijn strijd tegen het centraal comité in de kwestie van het volkskommissariaat voor de verbindingswegen) als persoon is hij zeker de bekwaamste van het huidig centraal comité, maar hij is te zeker van zichzelf en hij wordt buitenmate meegetrokken door de louter administratieve zijde van de kwesties".

"Deze karaktertrekken van de twee meest markante leiders van het huidig centraal comité kunnen ongewild tot een scheuring leiden: als onze partij geen maatregelen treft om ze te voorkomen, zal deze scheuring zich onverwacht voordoen".

Lenin meent dus de uitgesproken tegenstellingen tussen Stalin en Trotski alleen maar te kunnen ondervangen door een numerieke versterking van het centraal comité. Op het laatste partijkongres, het elfde, was dit comité op 27 leden en 19 vervangers gebracht. De controlekommissie telde 5 leden en 2 adjunkten. Dat volstond dus niet als tegenwicht voor de "twee meest markante leiders", waarvan de ene (Trotski) geïsoleerd zat in het apparaat, en de andere onbekend was buiten het apparaat (Stalin). Maar hoe meer leden het centraal comité telde, hoe kleiner de invloed van het comité werd. Door zijn grote omvang werd het verplicht van zijn macht over te dragen aan het Politbureau, dat over alle middelen beschikte om tot zijn eigen voordeel een "kliënteel" (in de antieke zin van het woord) op te richten. Lenin beseftte dit niet; hij observeerde de politieke gebeurtenissen vanuit de hoogte, hij dacht alleen nog maar aan hervormingen van de top.

*
* *

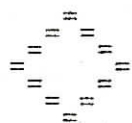
De nota in kwestie (lang geheim gehouden maar beetje bij beetje vrijgegeven in de "hogere sferen" onder de benaming "Testament") karakteriseert nog eens de vier persoonlijkheden.

"De episode in oktober met Zinoviev en Kamenev is natuurlijk niet toevallig geweest", zegt Lenin; hij raadt aan van hen dat niet meer te verwijten, evenmin als het "niet-bolsjevisme" van Trotski vroeger.

Over Boekharin formuleert hij een tegenstrijdige opinie, "de beste en sterks teoretikus", maar, "zijn theoretische opvattingen mogen niet als werkelijke marxistisch beschouwd worden, want in hem zit iets van een scholastikus (hij heeft nooit geleerd wat dialektiek is en ik vrees dat hij het nooit zal leren)".

Tenslotte Piatakof : hij dringt zich op door zijn wil en zijn bekwaamheden, maar hij houdt zich te veel bezig met "de administratieve kant van de zaken opdat men hem een ernstige politiek vraagstuk zou voorleggen". Administratie heeft hier de betekenis van bureaucratisch, zowel voor Piatakof als voor Trotski.

In dit eigenaardig dokument doseert Lenin heel voorzichtig zijn waardeoordelen en drukt hij zich uit in verfijnde nuances. Zijn bedoelingen zijn nochtans duidelijk. Door hun zwakheden aan te duiden wil hij zijn naaste medewerkers aansporen tot enige bescheidenheid, hij wil vermijden dat ze in hun oude grieven gaan volharden; terzelfdertijd duidt hij Trotski aan als de bekwaamste van allen; wat Stalin betreft, beperkt hij er zich toe, te waarschuwen tegen de tendens van de partijsekretaris om misbruik van de macht te maken. Maar even later vindt hij het nodig, zijn waarschuwing te verscherpen en er uitdrukkelijk ruchtbaarheid aan te geven.

Op 4 januari 1923 voegt hij er enkele lijnen aan toe, deze keer zonder diplomatie. "Stalin is te brutaal en dit gebrek, dat te verdragen is in de relaties onder kommunisten, wordt onverdragelijk voor de funktie van een algemeen sekretaris."

Daarom stel ik aan de kameraden voor om te overwegen Stalin van deze post te verwijderen en in zijn plaats een man te benoemen die, in alle opzichten zich van kameraad Stalin onderscheidt door een superioriteit, dit wil zeggen dat hij geduldiger is, loyaler, beleefder en met meer aandacht voor de kameraden, minder wisselvallig, enz ...

Deze omstandigheid kan een onbetekende bijzaak schijnen, maar ik denk dat, om een scheuring te vermijden, en in het licht van wat ik vroeger geschreven heb over de onderlinge betrekkingen tussen Stalin en Trotski, dit geen bijzaak is, of minstens dat het een bijzaak is die uiterst belangrijk kan worden

Tussen 25 december en 4 januari hadden nieuwe inlichtingen over de zaak Georgië Lenin verontwaardigd en hij had spijt dat hij zich zo lang had laten bedriegen door Stalin, dat hij deze te "brutale" sekretaris niet sterker had aangevallen. Deze had zich in de Kaukasus bediend van Dzerjinski en van Ordjonikidze om zijn politiek van onderdrukking te steunen.

Lenin beschouwde dit als ontorend voor het regime. Ordjonikidze had zijn gewetenloosheid zover gedreven dat hij zich tot geweld op een georgische kameraad geleend had. Lenin, verontwaardigd, wilde hem uit de partij doen sluiten en Stalin verantwoordelijk stellen voor zijn ondergeschikte.

Op 30 december schrijft hij in een van zijn vertrouwelijke nota's : "... dat Ordjonikidze overgegaan is tot fysisch geweld, zoals Dzerjinski me heeft verteld, laat toe zich voor te stellen in welk moeras we zijn verzeild geraakt". Hij betitelt het russisch staatsapparaat als "ontleend aan

het tsarisme en nauwelijks oppervlakkig bewogen door de sovietwereld". Het is een "burgerlijk tsaristisch mechanisme". Onder die voorwaarden zal de vrijheid van de nationaliteiten om "de unie te verlaten", zoals in de grondwet voorzien, slechts een "vodje papier zijn, onmachtig om de vreemdelingen van Rusland tegen de invasie van de echt-russen te beschermen, deze chauvinistische grootrussen, lafaards en beulen zoals de typisch russische bureaucratie".

"Hebben wij de nodige maatregelen getroffen, vraagt hij, om de vervolgde vreemdelingen te beschermen?" De vraag stellen was er een antwoord op geven. En na doorzichtige zinspelingen op Stalin, noemt hij deze met naam :

"Hier hebben de haast en de bureaucratistische geestdrift van Stalin een fatale rol gespeeld, evenals zijn ergernis tegen het fameus 'sociaal-chauvinisme' : opvliëgendheid, speelt gewoonlijk een fatale rol in de politiek."

Hij beschuldigt Dzerjinski en Stalin; beiden Russen door adoptie, van 'echtrussisch' nationalisme, en hij merkt op dat de vreemdelingen met russische mentaliteit veel erger zijn dan de Russen van geboorte, wanneer zij zich de chauvinistische mentaliteit eigen maken.

De dag erop dikteert Lenin een vervolg op de nota. Hierin benadrukt hij de noodzaak, een onderscheid te maken tussen het onverdraagzaam nationalisme van het verdrukkend land en het te verontschuldigen nationalisme van het onderdrukte land : "Wie dit niet begrepen heeft, begrijpt beslist niets van de houding van het proletariaat in het vraagstuk van de nationaliteiten".

Na deze rechtstreekse aanval tegen Stalin, wijst hij op de dringendheid om de vreemdelingen niet alleen een formele gelijkheid toe te kennen, maar ook vergoedingen voor de beledigingen in de loop van de eeuwen.

"De Georgiër die deze kant van de kwestie verwaarloost en de anderen van 'sociaal-chauvinisme' beschuldigt (terwijl hijzelf niet alleen een sociaal-chauvinist is, maar ook een brutale beul in dienst van een grote mogendheid), deze Georgiër pleegt in feite een aanslag op de belangen van solidariteit van de proletariërs ..."

Hierdoor worden Stalin en Ordjonikidze definitief veroordeeld door hun meester.

Diezelfde dag, 31 december, schrijft Lenin een derde nota om de praktische konklusies te trekken uit de overwegingen die voorafgaan. Onder andere : "Men moet Ordjonikidze op een voorbeeldige manier straffen" en "het groot aantal onrechtvaardige oordelen en vooringenomenheden van Dzerjinski herzien". (Deze had Georgische kommunisten, allen leden van het centraal komitee van de partij of van de raad van kommissarissen, afgezet, overgeplaatst, verbannen). Tot slot wilde hij "Stalin en Dzerjinski politiek verantwoordelijk stellen voor deze grootrussische nationalistische campagne".

Daarmee hield Lenin niet op. Hij dikteert nog een artikel over de kwestie van de nationaliteiten, tegen Stalin.

"Deze kwestie kwelde hem erg, en hij bereidde zich voor om hierover tussen te komen op het partijkongres", schreef zijn sekretaris aan Kamenev; "kort voor zijn laatste instorting lichtte hij me in dat hij dat artikel zou publiceren, maar dan later. Nadien viel hij ziek zonder me definitieve opdracht te hebben gegeven". Het artikel werd aan Trotski gegeven, op wie Lenin rekende om hun gemeenschappelijk standpunt op het kongres te verdedigen.

Ondertussen was Lenin uitermate verontrust over de "chaos" en zijn nadelige gevolgen op het economisch leven. Hij schrijft aan het Politbureau om Trotski te ondersteunen, volgens wie de wanorde en de verspillingen te wijten zijn aan het ontbreken van een plan. Reeds in 1920 had hij een ééngemaakt economisch plan vooropgesteld, steunend op zijn ervaring bij de transportdienst. Hiermee wilde hij de aktie van de verschillende organen doen overeenkomen, controleren en stimuleren. Hij had de verschillende economische kommissariaten willen verenigen en de eenheid van leiding verzekeren onder de Raad van Arbeid en Verdediging (de Hoge Economische Raad was in praktijk een kommissariaat voor de industrie geworden). Maar dit projekt impliceerde ook het gebruik van "arbeidslegers".

De Gosplan, kommissie van het Staatsplan, opgericht om de kleinere plannen te koördineren, had geen gezag. Trotski stelde voor de bevoegdheden ervan te verruimen en zijn macht te versterken, van er een belangrijk economisch orgaan van te maken, ondergeschikt aan de Raad van Arbeid en Verdediging. Het plan tot elektrificatie, opgesteld op het einde van de burgeroorlog beantwoorde slechts aan de eerste noden, op een beperkt domein. De Gosplan zou methodisch het orientatieplan voor de produktie, de verdeling, de ruil, richten en bijhou

Nu keurt Lenin "de gezonde gedachte" van Trotski goed, onder enkele terughoudendheid voor details; nochtans zei hij bij het begin van de revolutie : "Er is en er kan geen konkreet plan bestaan voor de organisatie van het economische leven. Niemand zou zulk een plan kunnen opstellen, alleen de massa's zijn daartoe bekwaam, dank zij hun ervaring ... "

= = = =
= = = =
= = = =
= = = =

Lenin is ziek genoeg om de toekomst van de revolutie zonder hem tegemoet te zien, maar hij is zich nog niet bewust van de ernst van zijn ziekte om zijn laatste krachten hiernaar te gebruiken. Hij hoopt een rechtstreeks aandeel te kunnen hebben aan het twaalfde partijkongres en zo de nodige maatregelen te doen aannemen waar hij nu over nadenkt. Zijn gedachten gaan rond een centraal thema, de hervorming van het bureaukratisch staatsapparaat, en hij koncentreert zich rond twee of drie kwesties waarvan de partij het belang onvoldoende aanvoelt : algemene ontwikkeling, verhouding tussen de nationaliteiten, koöperatie.

Hij publiceert bladzijden uit zijn dagboek, over de stilstand van het openbaar onderwijs, d.w.z. over de onwetendheid in de sovietrepubliek, verwerpt de holle frasen over "proletarische kultuur" en hij dringt er op aan te werken om "het gewone niveau van een beschaafde westeuropese staat" te bereiken. Op 25 januari 1923 publiceert de Pravda zijn artikel : "Hoe de boeren en arbeidersinspektie herorganiseren ! Stalin wordt niet bij naam genoemd, want de bolsjevieken vermijden van hun interne aangelegenheden in het publiek te brengen, maar de kritieken geformuleerd tegen de Inspektie raken hem direkt en brengen hem in diskrediet bij de ingewijden. Het gaat erom, het staatsapparaat weer gezond te maken; het is een "overblijfs van de oude maatschappij in de ergste vorm" en "slechts gedeeltelijk herschilderd aan de oppervlakte".

Lenin stelt voor 75 tot 100 nieuwe leden te benoemen bij de controlekommissie die zich bij het centraal Komitee zal voegen door regelmatige bijeenkomsten en die zal samensmelten met de heringerichte Inspektie.

Zonder het te weten versnelde hij alzo de evolutie naar een volledige verwarring tussen de machten, het wegvallen van elke effectieve controle en de almacht van het Politbureau.

= = = =
= = = =
= = = =
= = = =

In februari zet hij de puntjes op de I in een artikel, getiteld : "Eerder minder, maar beter", dat vernietigend is voor Stalin : "De stand van zaken bij ons staatsapparaat is zo bedroevend om niet te zeggen weerzinwekkend, dat alles vanaf de grond volledig moet gereorganiseerd worden".

Rusland mist vooral een elementaire kultuur : "Om ons staatsapparaat te vernieuwen, moeten we tot alle prijs deze taak opnemen : ten eerste leren, ten tweede leren, ten derde leren ..."

De Inspektie moet een instrument van hernieuwing worden. Maar in welke situatie heeft Stalin zijn Kommissariaat achtergelaten ? "Laat ons vrijuit spreken. De Inspektie heeft op dit ogenblik geen enkel gezag. Iedereen weet dat er geen slechtere instelling bestaat als onze Inspektie ...

Ik vraag aan om het even welke huidige leider van de Inspektie, of aan iedereen die in kontakt staat met haar, van me in geweten te zeggen welke de noodzaak is aan zo een Kommissariaat ? " Daarop volgt een nauwkeurig plan van reorganisatie, gepland over verschillende jaren.

Tweemaal in diskrediet gebracht, als kommissaris van de Nationaliteiten en van de Inspektie, wist Stalin dat hij nog niet direkt bedreigd werd in zijn positie van partijsekretaris. Maar instinktief organiseerde hij het verzet. Door hem geïnspireerd, verzet het Politbureau zich, niet alleen tegen het projekt van Lenin, maar tegen de publikatie van dit laatste artikel. Het apparaat heeft de betekenis van de zinspeling op de bureaukratie van de partij begrepen, en verdedigt zich. Lenin wordt ongeduldig, Kroupskaia telefoneert, Trotski komt tussen. Een zekere Koubychev, die meewerkt met Stalin, suggereert van het artikel te drukken in één eksemplaar van de Pravda, om "de oude" te kalmeren ... Uiteindelijk geeft het Politbureau toe en het artikel verschijnt normaal, op 4 maart.

De dag erop richt Lenin zich tot Trotski : "Ik vraag u met aandrang u op het partijkongres te belasten met de Georgische kwestie. Deze zaak is op het ogenblik het mikpunt van de "vervolgingen" van Stalin en Dzerjinski, en ik kan niet betrouwen op hun onpartijdigheid, wel integendeel. Als ge de verdediging op u zoudt nemen, zou ik gerust zijn".

De volgende dag schrijft hij naar Mdivani, Makharadze en anderen : "Met gans mijn ziel volg ik uw zaak. Tot opstand gebracht door de brutaliteit van Ordjonikidze en door de medeplichtigheid van Stalin en Dzerjinski, ben ik voor u nota's en een redevoering aan het voorbereiden". Nieuwe kuiperijen van Stalin in Georgië hadden hem doen besluiten van er een eind aan te maken : "Vladimir Iliytch maakt een bom klaar tegen Stalin, voor het kongres", zei zijn sekretaris, op dezelfde 6 maart, hierdoor een uitdrukking van Lenin herhalend.

Omdat hij zich slechter voelt, deelt hij aan Trotski de samenstelling van zijn "bcm" mee, een artikel en nota's over de kwestie van de nationaliteiten. Trotski wil Kamenev er over inlichten. "In geen geval", vindt Lenin. "Waarom?" "Kamenev zal alles onmiddellijk aan Stalin tonen, en Stalin zal een rot kompromis voorstellen; achteraf zal hij u dan bedriegen". Maar enkele minuten later heeft hij reeds moeite om zich uit te drukken, hij vreest van niets meer te kunnen ondernemen en hij verandert van gedachte : hij zendt een kopie van de brief, bestemd voor Mdivani, aan Kamenev. "Vladimir Iliytch is er slechter aan toe en hij haast zich, alles te doen wat hij kan", legt zijn sekretaris uit. De zieke richt gans zijn wil op een laatste geestesinspanning, maar de arterio sklerose is sterker dan hij.

Een onderhoud tussen Trotski en Kamenev heeft plaats. Trotski komt terug van Lenin en Kroupskaia heeft hem gezegd : "Vladimir heeft aan zijn stenograaf zopas een brief aan Stalin gedikteerd om alle betrekkingen met hem te verbreken". Dat is de laatste brief van Lenin.

= = = = =
= = = = =
= = = = =
= = = = =

+++++
+ het testament van lenin +
+ +
+++++

Door stabiliteit van het Centraal Komitee, waarover ik daareven praatte, (allu op een gedeelte van de voorgaande nota's, die de economische organisatie betreffen) bedoel ik maatregelen tegen de scheuring, in de mate waarin over het algemeen zulke maatregelen kunnen getroffen worden.

Want, natuurlijk, de reaktionair (wellicht Oldenburg) had gelijk waar hij in zijn spel tegen Sovjetrusland in de eerste plaats rekende op een scheuring in de partij; ten tweede, om deze scheuring te verwezenlijken, rekende op de zeer ernstige meningsverschillen in de partij.

Onze partij steunt op twee klassen, en daarom is zijn onstabiliteit mogelijk en is zijn ontbinding onvermijdelijk indien er tussen deze twee klassen (arbeiders en boeren) geen akkoord kan ontworpen worden. In dat geval zou het zelfs niet nodig zijn, maatregelen te nemen, laat staan te beraadslagen over de stabiliteit van ons Centraal Komitee.

In dat geval zou geen enkele maatregel van dienst zijn om de scheuring te voorkomen. Maar ik hoop dat dit zich pas in een te verre toekomst zal voordoen en dat dit een te onwaarschijnlijke gebeurtenis is om er hier over te praten.

Wat ik op het oog heb is de stabiliteit van het Centraal Komitee als waarborg tegen een scheuring in de nabije toekomst; ik heb de bedoeling hier een reeks louter persoonlijke overwegingen aan een onderzoek te onderwerpen.

Ik vrees dat het essentiële in de kwestie van de stabiliteit, leden van het Centraal Komitee zoals Stalin en Trotski zijn. Volgens mij betekenen de betrekkingen tussen hen de grootste gevaren voor deze scheuring, die zou kunnen vermeden worden.

Om ze te vermijden zou men vooreerst, naast andere middelen, het aantal leden van het Centraal Komitee kunnen verhogen tot 50 of zelfs tot 100 personen.

Kameraad Stalin heeft, door algemeen sekretaris te worden, een zeer grote macht in zijn handen, en ik ben er niet van overtuigd dat hij hiervan altijd met voldoende voorzichtigheid zal gebruik maken. Daartegen staat dat Trotski zich niet alleen van de anderen onderscheidt door zijn zeer hoge capaciteiten (zoals zijn strijd tegen het Centraal Komitee in de kwestie van het volks-kommissariaat voor de verbindingswegen); als persoon is hij zeker de bekwaamste van het huidig Centraal Komitee, maar hij is te zeker van zichzelf en hij wordt buitenmate meegetrokken door de louter administratieve zijde van de kwesties.

Deze karaktertrekken van de twee meest markante leiders van het huidig Centraal Komitee kunnen ongewild tot een scheuring leiden, : als onze partij geen maatregelen treft om ze te voorkomen, zal deze scheuring zich onverwacht voordoen.

Ik ga nu de andere leden van het Centraal Komitee niet karakteriseren naar hun persoonlijke kwaliteiten. Ik zal alleen maar herinneren dat de episode in oktober met Zinoviev en Kamenev uiteraard niet toevallig geweest is, (het waren mensjeviken; in oktober 1917 publiceerden ze de plannen van de bolsjeviken voor een gewapende opstand, enkele weken voor deze uitbraak) maar men kan hen persoonlijk nauwelijks méér verwijten dan men het niet-bolsjevisme aan kameraad Trotski kon verwijten.

Wat de jonge leden van het Centraal Komitee betreft, wil ik enkele woorden zeggen over Boekharin en Piatakov. Ze zijn, volgens mij, de meest opvallende jonge krachten en men moet ten opzichte van hen het volgende in het oog houden : Boekharin is niet alleen de beste en sterkste theoretikus van de partij, en geniet ook terecht de voorkeur van gans de partij, maar zijn theoretische opvattingen mogen slechts met de grootste twijfel als waarachtig marxistisch beschouwd worden, want er is in hem iets van een scholastikus. (hij heeft nooit geleerd was dialektiek is en ik geloof niet dat hij het ooit werkelijk begrepen heeft.)

Piatakov is ontegensprekelijk iemand met wil en met zeer grote bekwaamheden; maar hij richt zich te zeer naar de administratie en naar de administratieve kant van de zaken, opdat men hem een ernstige politieke kwestie zou kunnen overlaten.

Natuurlijk, deze opmerkingen zijn alleen door mij gemaakt, op dit ogenblik; ze veronderstellen ook dat deze twee bekwame en trouwe werkers de gelegenheid niet vinden om hun kennis te vervolledigen en hun eenzijdigheid te veranderen.

(22 december 1922)

Stalin is te brutaal, en dit gebrek dat te verdragen valt in de relaties onder ons, kommunisten, wordt onverdragelijk in de functie van algemeen sekretaris. Daarom stel ik aan de kameraden voor om te overwegen, Stalin van deze post te verwijderen en in zijn plaats een man te benoemen die onder alle opzichten zich van Stalin onderscheidt door een superioriteit, d.w.z. dat hij geduldiger is, loyaler, beleefder en met meer aandacht voor de kameraden, minder wisselvallig, enz...

Deze omstandigheid kan een onbetekende bijzaak schijnen, maar ik denk dat, om een scheuring te vermijden en in het licht van wat ik vroeger geschreven heb over de onderlinge betrekkingen tussen Stalin en Trotski, dit geen bijzaak is, of minstens een bijzaak die uiterst belangrijk kan worden.

(4 januari 1923)

le testament de Lénine,

A N A R C H E I S M E o m

B O L S J E W I S M E

Door arthur Lehning

Op 17 april 1917, daags na zijn terugkeer uit Zwitserland, zette Lenin in Petersburg zijn program uiteen op een gemeenschappelijke vergadering van mensjewistische en bolsjewistische fracties van de RSDAP (Russische Sociaal-Demokratische arbeiderspartij). De essentie daarvan was: geen steun aan de Februarirepubliek, haar vervanging door een republiek van arbeiders en boeren, afschaffing van het leger en algemene bewapening van het volk.

'Het bijzondere van de huidige toestand in Rusland', verklaarde hij, ligt in de ovorgang van de eerste fase van de revolutie, waarin tengevolge van de onvoldoende mate van bewustzijn en organisatie bij het proletariaat de macht in handen van de bourgeoisie is gekomen, naar haar tweede fase die de macht aan het proletariaat en de arme boeren moet brengen ...

'Deze bijzondere situatie eist dat wij ons aanpassen aan de speciale voorwaarden voor het partijwerk onder de geweldige proletarisch^e massa die zich pas sinds kort in het politieke leven gestort heeft.

'Geen enkele steun aan de Voorlopige Regering; het volstrekt leugenachtig karakter van al haar beloften aantonen ... Deze regering ontmaskeren, in plaats van te 'eisen' .... dat zij, regering van kapitalisten, haar imperialistische politiek staakt. ...

'Aan de massas duidelijk maken dat de sowjets van arbeidersgodelegeerden de enig mogelijke vorm van revolutionaire regering zijn...

'Zolang wij in de minderheid zijn, bepalen wij ons ertoe kritiek uit te oefenen en de begane fouten aan te wijzen, tegelijkertijd benadrukken we de noodzaak om alle macht in handen van de sowjets van arbeidersgodelegeerden te laten overgaan.....

'Geen parlementaire republiek - dit zou na de sowjets van arbeidersgedolegeerden een stap terug zijn - maar een sowjetrepubliek van afgevaardigden van arbeiders, landarbeiders en boeren in het gehele land, van onder naar boven.

'Ontbinding van de politie, het leger en het ambtenarenkorps.

'Het salaris van de ambtenaren, die ieder ogenblik verkiesbaar en afzetbaar zijn, mag het gemiddelde loon van een goede arbeider niet te boven gaan...

'Inbeslagname van alle grond in het land en terbeschikkingstelling hiervan aan de plaatselijke sowjets van landarbeiders en boeren...
Vorming van sowjets van arme boeren...

'onze direkte taak is niet de "invoering" van het socialisme, maar uitsluitend het bereiken van een kontrole over de maatschappelijke produktie en de verdeling van de goederen door de sowjets van arbeidersgedolegeerden.'

Deze rode die op 20 april 1917 door Lenin in de Prawda werd gepubliceerd en van commentaar voorzien en later bekend zou worden onder de naam APRILTHESEN, maakte op zijn gehoor een verbijsterende indruk - op de mensjewisten niet minder dan op Lenins eigen aanhangers. Een oude sociaal-demokraat, I.P. Goldenberg, voormalig lid van de bolsjewistische fraktie, viel Lenins betoog aan. Hij beschouwde het als volkomen irreëel en in strijd met de opvattingen die de Russische marxisten tot op dat moment over de ontwikkeling van het socialisme in Rusland gehad hadden. Hij verklaarde: 'Lenin stelt zijn kandidatuur voor een troon in Europa die sinds dertig jaar (sic) onbezot is: de troon van Bakoenin. In de nieuwe woorden van Lenin proeft men een oude tijd, de overwonnen waarheden van het primitieve anarchisme, dat nu afgedaan heeft.' Later zou dit thema in talloze varianten herhaald worden in het kader van de strijd die de sociaal-demokratie tegen de bolsjewisten voerde. De sociaal-demokratische socioloog H. Cunow schreef: 'De theorie van het bolsjewisme - of beter, van het leninisme - is niet anders dan een terugval in het anarchisme.' Zodra men immers de theorie en praktijk van het leninisme op het

bakoenisme terugvoert, kan een beroep gedaan worden op Marx' autoriteit om aan te tonen dat Lenin zich ten onrechte op diens leer beroept en dat Marx met het bakoenisme tegelijkertijd het leninisme op voorhand veroordeeld heeft.

Tegenwoordig kunnen dergelijke beweringen slechts hizer sandoen. We zullen hier de betrekkingen tussen bolsjewisme en anarchisme nader bezien en dan zal wel blijken wat deze uitspraken in theorie en praktijk waard zijn.

Onder bolsjewisme verstaan we hier de marxistische theorie in zijn leninistische interpretatie en uitwerking en de praktijk die hiermee verbonden is. Wij beperken ons hier tot de geschiedenis van de bolsjewistische theorie en praktijk uit de jaren 1917-1924.

Na de vorming van een mensjewistische en een bolsjewistische fraktie binnen de RSDAP, in 1903, ontstonden in 1912 twee afzonderlijke partijen, die overigens beide aangesloten bleven bij de Tweede Internationale. Ondanks ^{de} begin 1917 door het morendeel van Lenins aanhangers gemanifesteerde oppositie werd de voormalige bolsjewistische fraktie weldra de echte partij van Lenin, en op haar zevende kongres (Maart 1918) nam zij de naam aan van Communistische Partij.

Lenins theorie werd gedeeltelijk bepaald door de historische gebeurtenissen tussen februari en oktober 1917 en zij valt niet te scheiden van zijn toenmalige taktiek, die uiteindelijk de verovering van de macht ten doel had. Van de andere kant moet men oep wijzen dat Lenin al vijftien jaar eerder, in zijn brosjure WAT TE DOEN?, die gewijd was aan de brandende vraagstukken van de sociaal-demokratische beweging in Rusland, zijn opvattingen over het karakter van de revolutionaire partij en haar relaties tot de masses (overigens weinig in overeenstemming met Marx' koncepties) had geformuleerd.

keling van de arbeidersbeweging deze uiteindelijk ondergeschikt zou maken aan de burgerlijke ideologie, en dat de arbeiders niet tot een sociaal-democratisch bewustzijn konden komen wanneer dit hun niet van buitenaf werd bijgebracht. 'De geschiedenis van ieder land leert dat de arbeidersklasse op eigen kracht niet boven het vakbondsbestaan zijn uitgroeit.'

Het is daarom de taak van de sociaal-democratie de spontaniteit en het 'ekonomisme' te bestrijden. 'Het politiek klassebewustzijn kan de arbeider alleen van buitenaf worden bijgebracht, dat wil zeggen los van de economische strijd, buiten de sfeer van de verhoudingen tussen arbeiders en werkgevers.'

Reeds in 1902 pleit Lenin voor de vorming van een voorhoedepartij. 'WIJ dienen de organisatie van een grootscheepse politieke strijd op ons te nemen, onder leiding van ONZE partij...

Uit de sociaal-democratische activisten dienen WIJ de politieke leiders te vormen die alle uitingen van deze veelzijdige strijd richting kunnen geven, die op het juiste moment in staat zijn "een positief actieprogramma te dikteren" aan de in beroering gekomen studenten, aan de ontevreden boeren, aan de verontwaardigde sektariërs, aan de opstandige onderwijzers enzovoort.'

Deze organisatie van revolutionairen zou vooral en overal mensen moeten omvatten die de revolutionaire actie als een beroep opvatten; zij behoefde niet groot te zijn, daarentegen wel zo geheim mogelijk.

Op dat moment ontstond de geheime partij van beroepsrevolutionairen die het proletariaat moest leiden en in zijn naam de politieke macht verzoveren.

Wij zullen hier niet nader ingaan op de vraag in hoeverre deze theorie en praktijk van de partij in overeenstemming zijn met de opvatting over het dialektisch proces dat in Marx' theorieën tot de diktatuur van het proletariaat leidt. De rol van de 'partij' in deze ontwikkeling blijft bij Marx overigens heel vaag. De theorie van Lenin staat ons inziens dichter bij de opvattingen van de russische blanquist Tkatsjow (1844-1886), indertijd door Engels aangevallen (die hem trouwens volkomen ten onrechte voor een bakoenist hield).

De bolsjewisten zelf hebben nooit ontkend dat zij de vergelijking met de blanquisten beter doorstaan dan die met de bakoenisten, die, zoals Trotski zei, het belang van de revolutionaire politieke macht niet begrepen. In ieder geval heeft het bolsjewisme met bakoenisme niets te maken en het is bepaald onjuist het leninisme te beschouwen als een synthese tussen marxisme en bakoenisme, zoals van revolutionaire zijde soms beweerd wordt.

Het verschil tussen anarchistische en bolsjewistische doelstellingen was niet alleen vanaf het begin duidelijk, het werd ook scherp door Lenin onderstreept.

In zijn rede van mei 1917 over de agrarische kwestie verklaarde hij: 'Wanneer wij sommigen hun stem tegen het bolsjewisme horen verheffen, wanneer de kapitalistische dagbladen ons aanvallen met de stelling dat wij anarchisten zijn, dan spreken wij deze beweringen met de grootst mogelijke klem tegen en beschouwen deze aanvallen als opzettelijk leugenachtig en lasterlijk. Anarchisten noemt men hen die de noodzaak van de macht, van de staat loochenen; wij echter zeggen dat een dergelijke macht absoluut onontbeerlijk is, niet alleen nu, in Rusland, maar in ieder land, zelfs al zou het zich in een rechtstreekse overgang naar het socialisme bevinden. De sterkst mogelijke macht is absoluut noodzakelijk.'

Om een idee te krijgen van Lenins werkelijke opvattingen moeten wij zijn redevoeringen en geschriften bestuderen uit de maanden die aan de oktoberrevolutie voorafgingen - redevoeringen en geschriften die op hun beurt de gebeurtenissen beïnvloed hebben. Al deze documenten hebben betrekking op de tactiek van de partij tegenover de sowjets, op de burgerlijke staat en de diktatuur van het proletariaat.

Toen Lenin voor de oktoberrevolutie STAAT EN REVOLUTIE schreef en dit in november 1917 publiceerde, deed hij dit niet alleen om een historische bijdrage te leveren aan de interpretatie van de marxistische staatsleer, maar stellig ook om zijn tactiek een theoretische fundering te geven. In Staat en Revolutie beweert Lenin de 'ware' staatsleer van Marx weer te hebben opgenomen, nadat deze door de opportunisten en reformisten 'vervalst of vergeten' was: dit betreft in de eerste plaats de theorie van het 'afsterven' van de staat, vervolgens de overgangperiode tussen kapitalistische en socialistische maatschappij. Volgens Lenin was Marx van mening dat het niet de burgerlijke staat was die de socialisatie van de produktiemiddelen moet verwezenlijken, maar een 'proletarische' staat die ontstaat na de vernietiging van de burgerlijke staat en de instelling van de diktatuur van het proletariaat. Deze interpretatie putte Lenin hoofdzakelijk uit de BURGEROORLOG IN FRANKRIJK, het door Marx in 1871 geschreven Adres van de Generale Raad van de Eerste Internationale over de kommune van Parijs.

Lenins interpretatie van de 'Burgeroorlog' diende dan te bewijzen dat de 'authentieke' leer van Marx hierin bestond: Ten eerste: de burgerlijke staat moet worden afgeschaft; ten tweede: er dient een nieuw gecentraliseerd staatsapparaat te worden geschapen; ten derde: deze proletarische staat sterft af en verdwijnt. Dat zijn de voornaamste fasen voor de rol van de staat in Lenins interpretatie van het marxisme en de drie essentiële elementen van de staatsleer van het marxisme-leninisme.

Niet alleen is deze interpretatie van de 'Burgeroorlog' nogal eigenaardig - maar Lenins theorie in aanmerking genomen, is iedere referentie aan dit werk onmogelijk en niet ter zake, en wel ten aanzien van alle drie de onderdelen van zijn staatsleer. Of Lenins opvattingen nu al of niet een herschepping van de marxistische leer zijn, het is niet in te zien hoe de 'Burgeroorlog' voor dit doel gebruikt zou kunnen worden.

Het is de ironie van de geschiedenis dat Marx - op het moment waarop de strijd tussen de autoritaire en de anti-autoritaire tendensen in de Eerste Internationale zijn hoogtepunt bereikte - onder invloed van de geweldige indruk die de revolutionaire opstand van het Parijse proletariaat maakte, de ideeën van deze revolutie verdedigde, terwijl ze regelrecht in strijd waren met de theorieën die hij altijd had voorgestaan.

Hij deed dit zo goed dat men het bijna kan beschouwen als een verdediging van de anti-autoritaire tendens, die hij binnen de Internationale in de persoon van Bakoenin scherp bestreed. Voorzeker laat de Commune zich niet in het kader van het 'wetenschappelijk socialistische' systeem invoegen. Deze 'Burgeroorlog' van Marx is fundamenteel on-marxistisch. De Commune van Parijs had met Marx staats-socialisme niets gemeen; zij was integendeel veel meer in overeenstemming met de ideeën van Proudhon en de federalistische theorieën van Bakoenin.

Het essentiële beginsel van de Commune was - Marx zelf bevestigt het - dat het politieke staatscentralisme vervangen moest worden door het zelfbeheer van de producenten, door de federatie van autonome communes die het voormalige staatsinitiatief zouden overnemen. De 'Burgeroorlog' is volkomen tegenstrijdig met de andere geschriften van Marx. De Commune van Parijs heeft de produktiemiddelen niet in handen van de staat gecentraliseerd. Doel van de Commune, 'deze voortaan historische negatie van de staat' zoals Bakoenin schreef, was niet de staat te laten afsterven, maar hem onmiddellijk af te schaffen. De afschaffing van de staat was niet meer het onvermijdelijk eindresultaat van een dialektisch historisch proces, van een hogere fase van de maatschappij die zelf

een bepaald werk door een hogere produktievorm. De Commune van Parijs vernietigde de staat zonder ook maar één enkele van de voorwaarden te verwezenlijken die door Marx in al zijn politieke en economische werken als aanloop voor dit proces waren ontwikkeld. De nederlaag die de Commune aan de burgerlijke staat toebracht, had niet tot doel hiervoor een andere staat in de plaats te stellen. Haar intentie was niet een nieuwe staatsmachine te scheppen, maar om de staat te vervangen door een organisatie van de maatschappij op economische en federalistische grondslag: de vernietiging van de staat bestond juist in deze vervanging.

Het was niet alleen een doel maar tegelijkertijd een middel. Daarom was voor wat de Commune betreft ook nooit sprake van de noodzaak van een 'repressieapparaat', dat moest dienen voor de strijd tegen de bourgeoisie. De vernietiging van de macht van de bourgeoisie was erop gericht al haar essentiële machtsmiddelen te ontnemen en op die manier haar politiek, militair, juridisch en bureaukratisch staatsapparaat te vernietigen.

Anderzijds eiste de verdediging van de nieuwe maatschappij ook dat alle mogelijke maatregelen genomen zouden worden om de vorming van een nieuw bureaukratisch staatsapparaat, een nieuw 'repressieapparaat' onmogelijk te maken. Engels begreep dit zeer goed toen hij in zijn voorwoord voor de 'Burgeroorlog' schreef dat de Commune er zich vanaf het eerste ogenblik bewust van was geweest dat zij zich met het oude staatsapparaat niet zou kunnen handhaven en onmiddellijk twee maatregelen moest nemen om de macht niet te verliezen: de afschaffing van het oude repressieapparaat, dat tot op dat moment tegen haarzelf gebruikt was, en de verzekering van de loyaliteit van haar eigen afgevaardigden en ambtenaren door ze ieder ogenblik afzetbaar te verklaren. Lenin wilde de vernietiging van de burgerlijke staat; voor de Parijse Commune ging het om de vernietiging van de staat zonder meer.

De theorie dat het socialisme verwozenlijkt dient te worden door een nationalisatie van de produktiemiddelen na de verovering van de politieke macht is marxistisch - niet bakoenistisch. Moet deze verovering van de politieke macht wel of niet gepaard gaan met een vernietiging van het 'oude' staatsapparaat; moet deze politieke overheersing binnen het kader van de democratische regering van een burgerlijke staat worden uitgeoefend of eenvoudig voortvloeien uit de funktionering van een 'proletarische' staat; moet zij veroverd worden langs parlementaire weg of door een opstand met 'blanquistische' methoden?

Deze vragen zijn van belang om de betrekking tussen marxisme en leninisme vast te stellen, om Marx' leer te interpreteren en te 'rekonstrueren', om de verhouding tussen sociaal-demokraten en bolsjewisten aan te geven - maar voor de relatie tussen het bakoenisme (anarchisme en syndikalisme) en het marxisme zijn zij van geen enkel belang. Wat al deze theorieën immers onderling verbindt, is de noodzaak van een staatsinstrument, van de verovering van de politieke macht als conditio sine qua non voor de verwezenlijking van het socialisme. En deze opvatting over de rol van de staat vormt het fundamentele verschil tussen marxisme en bakoenisme. Op dit punt scheidden zich - lang voor de opkomst van het bolsjewisme - de twee wezen van het socialisme in theorie en praktijk.

Het leninisme komt met het orthodoxe marxisme inderdaad hierin overeen - en wel in volstrekte tegenstelling tot het revisionisme - dat de staat 'afsterft' wanneer hij de produktie gesocialiseerd heeft. Want ook voor Lenin is het socialisme een klassenloze maatschappij. En omdat de staat de uitdrukking van de klassenmaatschappij is, moet hij verdwijnen wanneer de klassen worden afgeschaft. 'Het proletariaat heeft de staat maar tijdelijk nodig. Ten aanzien van de afschaffing van de staat als doel hebben wij niet het geringste meningsverschil met de anarchisten, aldus Lenin. Maar om deze staatloze maatschappij mogelijk te maken dient eerst een nieuwe staat gekreëerd te worden, zodat de machtsmiddelen van de staat tegen de uitbuiters kunnen worden aangewend. Om de afschaffing van de klassen te bereiken moet de 'onderdrukte' klasse een 'voorlopige diktatuur' uitoefenen. 'Het proletariaat heeft de staat nodig - alle opportunisten, sociaal-chauvinisten en kautskyisten herhalen het en verzekeren dat dit de leer van Marx is, maar zij "vergeten" in de eerste plaats hier aan toe te voegen dat het proletariaat alleen behoefte heeft aan een staat die bezig is af te sterven, dat wil zeggen van een dusdanig karakter is dat het afstervingsproces onmiddellijk een aanvang neemt en onvermijdelijk is. Ten tweede, dat de arbeiders behoefte hebben aan een "staat" die gevormd wordt door het "als heersende klasse georganiseerde proletariaat."

Het doel van de bolsjewisten was steeds de verovering van de politieke macht. Lenin heeft waarschijnlijk de 'uiteindelijke doelstellingen' van de anarchisten willen onderstrepen met het oog op diegenen onder hen die een belangrijke aktieve rol in de revolutie speelden. Zeker is dat de bewering dat het hier slechts om een overgangperiode ging verschillende anarchisten ertoe gebracht heeft met de bolsjewisten samen te werken, onder indruk van de verklaring dat deze staat van de

overgangperiode gedood was 'af te sterven'. Een aantal van hen legde zich zelfs bij de beruchte 'diktatuur van het proletariaat' neer, omdat het hier kennelijk om een overgangsfase ging die 'in het belang van de revolutie' niet vermeden kon worden. Men wilde of kon niet begrijpen dat juist de opvatting als zou de diktatuur een onvermijdelijk en noodzakelijk overgangsstadium vormen, het grootste gevaar in zich herbergde.

Terwijl de revisionistische en reformistische praktijk van de sociaal-democratie haar ertoe gebracht heeft zelfs in theorie de afschaffing van de staat terzijde te schuiven en de staatloze maatschappij - dat is, volgens Marx, de socialistische maatschappij - als een abstrakte utopie te beschouwen, bewijst de bolsjewistische praktijk

dat de bolsjewistische proletarische staat al even weinig neiging tot afsterven vertoont als de democratische staat van de sociaal-democratie. Vijftig jaar 'overgangperiode' zijn ruim voldoende geweest om te laten zien dat de diktatuur de dood van de revolutie betekent. Deze vijftig jaar bevestigen het woord van Bakoenin: wie in naam van de revolutie een staat wil kreëren, al is het een provisorische staat, hij brengt de reaktie voort. De schepping van een 'proletarische staat' heeft bovendien bewezen dat het onmogelijk is langs deze weg het 'oude staatsapparaat' te vernietigen. Men is gedwongen de essentiële elementen van de oude staat te laten bestaan of te herstellen.

Zoals Lenins foutieve interpretatie van de 'Burgeroorlog in Frankrijk' was ook zijn houding tegenover de sowjets in zijn geschriften in 1917 tweeslachtig. Kern ervan vindt men in deze regel uit de 'Brieven uit de verte': 'Dank zij hun klasse-instinkt hebben de arbeiders begrepen dat zij in een revolutionaire periode een volkomen afwijkende organisatie nodig hebben, anders dan gewoonlijk; terecht zijn zij de weg ingeslagen die is aangegeven door de ervaring van onze revolutie uit 1905 en de Commune van Parijs uit 1871; zij hebben sowjets van arbeidersgedelogeerden in het leven geroepen... Wij hebben een revolutionaire macht nodig, wij hebben (voor een zekere overgangperiode) een staat nodig. Dat onderscheidt ons van de anarchisten. Het verschil tussen revolutionaire marxisten en anarchisten ... heeft juist betrekking op het vraagstuk van de macht, van de staat: wij zijn voor het revolutionair gebruiken van de revolutionaire staatsvormen in de strijd voor het socialisme; de anarchisten zijn daar tegen.'

Soortgelijke woorden kan men in al Lenins geschriften uit die tijd terugvinden. Vanaf het begin was zijn taktiek op de verovering van de macht gericht. Wanneer de mensjewistische minister Tseretelli op het eerste Al-Russische Sowjetcongres (begin juni 1917) verklaart dat er in Rusland geen politieke partij te vinden is die zal zeggen: 'Geef ons de macht, verdwijn, wij nemen uw plaats in', interrumpeert Lenin: 'Jawel, er is er een!'

Zo bepaalde dit doel ook zijn taktiek tegenover de sowjets. Zeker, Lenin verklaarde dat de bolsjewisten geen blanquisten waren, geen voorstanders van de machtsovername door een minderheid, dat zijn partij de macht niet zou grijpen zolang de sowjets haar niet veroverd hadden - maar dat betekende in feite: zolang de bolsjewisten nog geen overwegende invloed in de sowjets hadden! Voor Lenin en zijn partij had het parool 'alle macht aan de sowjets' geen andere betekenis dan 'alle macht aan de partij'. In juli 1917 waren de sowjets nog in meerderheid in handen van de sociaal-revolutionairen en de mensjewisten; wanneer dan uit de juli-opstand een revolutionaire situatie ontstaat die de uit de 'dubbele macht' - het feit dat er naast de officiële regering reeds een onofficiële revolutionaire macht bestond - voortkomende tegenstellingen verscherpt, verklaart Lenin zich voor laten vallen van de leus 'alle macht aan de sowjets', omdat deze beantwoordde aan een situatie waarin de vreedzame overdracht van de macht aan de door sociaal-revolutionairen en mensjewisten beheerste sowjets mogelijk was geworden.

Trotski heeft de bolsjewistische taktiek wellicht het best gedefinieerd met de woorden: 'Desondanks was de partij niet in staat op eigen kracht en achter de rug van de sowjet om de macht te grijpen. Dat zou een tactische fout zijn geweest. Zelfs onder de arbeidersaanhang zou deze fout onaangename gevolgen hebben gehad en in het garnizoen hadden doozegevolgen zelfs van verstrekkende betekenis kunnen zijn. De soldaten kenden de sowjet-gedeputeerden en hun soldatenfractie. De partij konden zij weer door de sowjet. En wanneer de opstand achter de rug van de sowjet om zou hebben plaats gevonden, zonder in de rug gedekt te zijn door de autoriteit van de sowjets, zonder dat hun duidelijk zou zijn gebleken dat deze strijd om het behoud van de macht van de sowjet, dan had dit kunnen leiden tot gevaarlijke verwarring in het garnizoen.'

Het is duidelijk dat Lenin vanaf het begin de situatie in Rusland juist beoordeeld heeft; hij begreep dat de omwenteling niet in februari geëindigd was en dat de sociale revolutie onweerstaanbaar voortgestuwd werd. Hij trok er de conclusie uit dat zijn partij de revolutionaire ontwikkeling moest uitbuiten om de politieke macht te veroveren. Terecht merkte Lenin op dat 'het land van de arbeiders en de armste boeren duizend maal linkser is dan alle Tsjernows en Tseretelli's bij elkaar en ook nog honderd maal linkser dan wij.' En Trotski schreef met reden dat de revolutie over het hoofd van de partij zou zijn weggespoeld als de partij Lenins taktiek niet geaccepteerd had. Deze verklaringen van de twee meest vooraanstaande bolsjewistische leiders geven ons een sleutel om de verhouding tussen de partij en de revolutie te begrijpen: de partij die zich graag met de revolutie identificeert, maar er zich uiteindelijk van meester maakt. De vijftiengste oktober was een staatsgreep in een revolutionair proces dat in februari begonnen was en nog na oktober doorging.

De vervolgingen van de Russische anarchisten vanaf 1918, de liquidatie van de machnotschina - de Oekraïense anarchistische boerenrevolutie onder leiding van Nestor Machno -, de vernietiging van de commune van Kroonstad door de bolsjewistische machthebbers tegen Lenin en Trotski - dit alles is te bekend om er hier verder op in te gaan.

Hoewel de anarchisten gezamenlijk met de bolsjewiki streden tegen de Voorlopige Regering en de oorlog, en propaganda voor de sowjets maakten, ontplooiden zij hun voornaamste activiteit in de fabriekscomités. Dit was met name het geval na de massale terugkeer van de anarchisten uit de emigratie, waarvan de eerste groep begin juni 1917 uit Frankrijk, Londen, de Verenigde Staten in Petersburg aankwam. Onder hen bevonden zich veel anarcho-syndicalistische militanten uit de rijen van de Industrial Workers of the World (IWW), de Amerikaanse revolutionair-syndicalistische organisatie.

Op het agrarische vlak weerspiegelden de werkelijke houding van de boeren zich niet in de partij van de sociaal-revolutionairen, maar in de economische boerenorganisaties; en de gevoelens van het proletariaat kwamen beter tot uiting in de fabriekscomités dan in de door sociaal-revolutionairen en mensjewisten beheerste sowjets. De fabriekscomités, die in de eerste dagen van de revolutie te Petersburg en

3. De verplichte kartelvorming is, met name in de industrie, in Duitsland al bijna ingevoerd. Het gaat hier om een door de staat gestimuleerde versnelling van de kapitalistische ontwikkeling, die soms tot klassenstrijd leidt. De 'verplichte vereniging' vormt de noodzakelijke voorbereidende fase voor de controle over het volksleven en het sparen.

'De verplichte kartelvorming, dat wil zeggen de verplichte associatie in verenigingen die onder controle van de staat staan, is door het kapitalisme voorbereid, ... en kan in Rusland zeer wel door de sowjets en de dictatuur van het proletariaat verwezenlijkt worden; dit zal ons een "staatsapparaat" verschaffen dat zowel universeel als volkomen modern en zonder bureaucratie is.'

4. De verplichte vereniging van de bevolking in consumptiegemeenschappen onder controle van de staat.

Wat heeft dit alles met socialisme te maken? Lenin geeft het antwoord. In een burgerlijke staat toegepast zouden deze maatregelen een monopolistisch staatskapitalisme ten gevolge hebben. In Duitsland leidden zij tot een monopoliekapitalisme van de militaristische staat, een militair tuchthuis voor de arbeiders, een gewapende verdediging voor de winsten van de kapitalisten. Maar in een revolutionaire staat, dat wil zeggen een staat die alle privileges heeft afgeschaft, is het resultaat een geheel ander: 'Gij zult zien dat het staatsmonopolistische kapitalisme in een werkelijk democratische en revolutionaire staat onvermijdelijk en onmiskenbaar één of meer stappen op weg naar het socialisme betekent! Want als een grote kapitalistische onderneming een monopolie wordt, voorziet zij in de behoefte van het hele volk. Is zij staatsmonopolie geworden, dan leidt de staat de gehele onderneming. In wiens belang? Ofwel in het belang van de grootgrondbezitters en de kapitalisten. ... Ofwel in het belang van de revolutionaire democratie; en dan is dit niets meer of minder dan een stap naar het socialisme.' Omdat het socialisme niets anders is dan de fase die volgt op het monopolistisch staatskapitalisme. Ofwel: omdat het socialisme niets anders is dan een kapitalistisch staatsmonopolie ten bate van het gehele volk ingevoerd. Zie hier de definitie van het socialisme door Lenin!

Maar het is niet 'de arbeidersklasse, dat wil zeggen de meerderheid van de bevolking' die de produktiemiddelen monopoliseert; volgens de leninistische theorie is het de 'voorhoede' van de arbeidersklasse die de dictatuur uitoefent, of ontdaan van deze verhullende terminologie: de bolsjewistische partij.

De produktiemiddelen behoren aan deze partij, die geheel alleen de staat beheerst en door middelen van de bureaucratie van deze situatie uitsluitend in haar eigen belang gebruik maakt. Daarom kon de communist Max Eastman in 1925 schrijven dat de volledige controle over de rijkdommen en de industriële produktie van één zesde deel van de wereld in handen lag van ongeveer achttienduizend ambtenaren van de Russische kommunistische partij.

De feiten tonen aan dat er een nieuwe heersende klasse gevormd is, die zich de essentie van iedere klasseheerschappij heeft eigen gemaakt, dat wil zeggen uitbuiting van de onderdrukte klasse; een uitbuiting die haar uitdrukking vindt in de politieke repressie waartoe de nieuwe staat is overgegaan, de ambtenaren staat, de burocratenstaat. De staatsdictatuur van de bolsjewistische partij heeft de juistheid van Bakoëns woorden bewezen: de staat is onlosmakelijk verbonden met een bevoorrechte klasse, in laatste instantie met de bureaucratie; en een op de revolutie volgende dictatoriale macht zal onvermijdelijk een nieuwe staat in het leven roepen en een nieuwe klasse die opnieuw zal beginnen het volk uit te buiten. Bakoëns geschriften laten zich tegenwoordig lezen als een kritisch historisch commentaar op de Russische revolutie en haar gevolgen. We behoeven slechts één van deze profetische passages aan te halen - overigens gepubliceerd in het hier boven genoemde geschrift Karl Marx of Bakoëns - dat het bewijs moest leveren voor de 'terugval' van het bolsjewistisch marxisme in het anarchisme:

'Men mag zich niet verbazen over de Jacobijnen en Blanquisten, die veeleer uit noodzaak dan uit overtuiging socialist geworden zijn en voor wie het socialisme een middel, niet het doel van de revolutie is, omdat zij de dictatuur wensen, dat wil zeggen de centralisatie van de staat; en evenmin over het feit dat de staat hen uit een logische en onvermijdelijke noodzaak tot herstel van het eigendom zal brengen - het is zeer natuurlijk, zeggen wij, dat zij, die immers geen radicale revolutie tegen het bestel wensen te ondernemen, dromen van een bloedige revolutie tegen de mensen. Maar deze bloedige revolutie die gebaseerd is op de opbouw van een sterk ge-centraliseerde revolutionaire staat zou onvermijdelijk de militaire dictatuur van een nieuwe meester ten gevolge hebben. Daarom zou de overwinning van de Jacobijnen of Blanquisten de dood van de revolutie betekenen.

'Wij zijn de natuurlijke vijanden van die revolutionairen - toekomstige dictators, reglementeerders en bevoogders van de revolutie - die alvorens zelfs de tegenwoordige monarchistische, aristocratische en burgerlijke staten vernietigd zijn, reeds dromen van de schepping van nieuwe revolutionaire staten, even centralistisch en nog despotischer dan de huidige. Vóór zelfs een goede en heilzame wanorde door de revolutie is veroorzaakt, dromen zij reeds van de boëindiging en beteugeling ervan door het optreden van de een of andere autoriteit die met de revolutie slechts de naam gemeen heeft, maar in werkelijkheid niets anders zal betekenen dan een nieuwe reactie; want voor de bij decreet geregeerde volksmassa's zal dit in feite een nieuwe veroordeling tot de gehoorzaamheid, de onbewegelijkheid, de dood zijn; dat wil zeggen tot slavernij en uitbuiting door een nieuwe quasi-revolutionaire aristocratie.'

De 'verwantschap' van bakoenisme en bolsjewisme kon niet duidelijker en categorischer weerlegd worden.

overname uit DE GIDS, 1970 nr 10

OPROEP VOOR EEN ANTI-OTORITAIR KONGRES

In Gent is een projekt gepland om alle aksie, studie of propagandagroepen die op anti-otoritaire basis werken, te verzamelen op een kongres.

Het is namelijk zo, dat in VLAANDEREN, (en alders ook natuurlijk) een heleboel groepen bestaan rond diverse problemen. Deze groepen weten van elkaars bestaan niets af. Daardoor zijn ze geïsoleerd en moeten ze aanleunen bij diverse politieke groepen zoals Derde Wereld Beweging of Socialistiese Jonge Wacht, ofwel vallen ze na een tijd uit elkaar. Wie er niet in slaagt zijn aksies te koördineren werkt niet effcient, de betrokkenen krijgen het gevoel alleen te vechten en na een tijd zijn ze het beu.

We willen echter geen gehiërarchiseerde organisatie opbouwen, met voorzitters, vrijgestelden, politieke lijnen en bevelen. Op zo een kongres zou daarentegen de basis kunnen gelegd worden voor een koordinatie en kommunikatie onder de verschillende steden en activiteiten, het uitgeven van brosjures, periodieken, het uitwisselen van gegevens en ervaringen, het organiseren van studiedagen en -groepen. Het is duidelijk dat iedere deelnemer zijn zelfstandigheid behoudt voor hetgeen zijn aksieterrein is.

Het kongres zou rond een aantal temas kunnen handelen:

BIJVOORBEELD:

- 1° Buurtwerk, buurtbescherming, leefmilieu, urbanisatie
- 2° Bedrijfswerk, arbeidersstrijd, radendemokrasie, theorie en praktische voorbeelden
- 3° anti-otoritaire opvoeding, jeugdclubs, scholieren, seksualiteit
- 4° Er zijn nog talrijke andere problemen die zouden kunnen behandeld worden, Dolle Mina, free press, derde wereld, scholieren- en studentenstrijd, indio's of interesse voor is.

De organisatie van zulk een kongres vereist natuurlijk een enorme voorbereiding, een degelijke organisatie, en de totale inzet van een aantal personen.

We stellen voor dit kongres eind september, begin oktober te organiseren. We zoeken medewerkers, een geschikte ruimte, een groot huis, misschien een jeugdherberg (ook het kasteel van een revolutionaire baron of de parochiezaal van een progressieve pastoor).

KONTAKTADRESSEN: c rubens, lange steenstraat 54, 9000 gent

a sermon, kleine st. jansstraat 9, 8500 kortrijk

buurthuis kontakt, sloopstraat 159, 9000 gent

LAAT UW REAKSIES HOREN - - - - GEEF DOOR AAN VRIENDEN - - -